

Šiame numeryje:

Kalinamų rašytojų komiteto pranešimas.
Dviejų poetų susitikimas: Vaičiulaitis atkuria Milašį.
Adomas Galdikas beveik veltui.
Aleksandras Kučiūnas rašo apie muziką, kurią dabar Lietuvoje.
Oskaro Vladislavo Milašiaus eilėraščiai, versti Antano Vaičiulaitio.
Europos lietuvių grafika Chicagoje ir amerikiečio kritiko nuomonė.
Rašytojui Fabijonui Neveravičiui 80 metų.
Nauji leidiniai.
Mūsų kalba.

Kertinė Parastė

Kalinamų rašytojų komiteto pranešimas

Pasaulinės rašytojų organizacijos — Tarptautinio PEN Klubo — remiame veikia Kalinamų rašytojų komitetas, kurio tikslas padėti kalėjimuose ir lageriuose vangstantiems rašytojams bei publicistams. Neseniai išleista šio Komiteto pranešime randame ir dvi lietuviškas pavardes. Tarybų Sąjungos skyriuose minimas „daug rūpesčio keliantis“ Antano Terlecko bylą; rašoma, kad jo reikalai daroma žygių ir siuntiamai protestai. Taip pat pranešama, kad škotų PEN klubas išrinko Viktorį Petkų savo „garbės nariu“. Tokių „garbės narių“ jau yra beveik keturiasdešimt — juos priklausdami, įvairių valstybių PEN centrai tiesia pagalbos ranką savo kaliniams kolegoms.

Išvade į savo pranešimą Komiteto pirmininkas Michael'as Scammell'as pabrėžia niūrų vaizdą: praėjusių metų laikotarpyje kalinamų rašytojų padėtis nepagerėjo. Tarybų Sąjungoje jų skaičius pasiekė 38-ny. Scammell'as pasmerkia „pasibjaurėtiną“ tarybinę praktiką — sveikų asmenų grūdimą ir psichiatrines — kurių aukomis tapo ir keli rašytojai.

Pranešimo Rytų Europos skyriuose rašoma, kad „blogiausias klimatas rašytojams ir išraiškos laisvei“ šiuo metu Čekoslovakijoje. Ten persekiojamas kiekvienas, kas drįsta net švelniausiu būdu nesutikti su vyriausybe. Čekoslovakų rašytojų bylos dažnai susijusios su 77-ųjų metų Čartos organizacija. Pasaulinio garso dramaturgas Vaclovas Havelas buvo nuteistas keturiems su puse metų už „diversyvinę veiklą prieš valstybę“ — taip Čekoslovakijoje šiandien vadinama bet kokia valdžios kritika.

Rytų Vokietijoje teismo laukia rašytojas Manfredas Bartzas, suimtas 1979 m. lapkričio mėn. už valstybės apšmeižimą, t.

y, už kritiškas idėjas. Rumunijoje suimtas rašytojas Remus Radina už savo lagerinių memuarų išspausdinimą Kanadoje. Keli rašytojai kalinami Jugoslavijoje. Negeresni dalykai ir Pietų Amerikoje. Argentinoje, tarp 60 ir 70 rašytojų yra „be pėdsakų dingusių“ asmenų sąrašas. Nepaisant praėjusių metų amnestijos, Kuboje tebekalinami poetai Armando Valladares ir Angel Cuadra Landrove. Ilgą laiką persekiojamam poetui Hebertui Padillai buvo leista emigruoti į Ameriką.

PEN Kalinamųjų rašytojų komitetas kreipia ypatingą dėmesį į Tolimuosius Rytus. Danų ir švedų PEN centrai stengiasi patirti apie padėtį Vietname, kur daugelis rašytojų ir žurnalistų uždaryti į vadinamus „perauklėjimo lagerius“. Nors perauklėjimo laikotarpis oficialiai tęsiasi trejus metus, kai kuriuos rašytojus jau penkeri metai kaip gaubia tyla. Neseniai Prancūzijoje politinio prieglobsčio paprašęs buvęs vietnamiečių kompartijos pareigūnas Hoang Hun Quynh praneša, kad Vietname šiuo metu yra 700,000 politikalinių, ju tarpe keturiasdešimt rašytojų.

Komiteto pastangos davė vaisių Indonezijoje, kur praėjusiais metams baigiantis buvo paleisti visi kalinami rašytojai; tačiau kai kuriems jų uždrausta spausdinti savo raštus. Pietų Korėjoje amnestija pasinaudojo beveik 700 disidentų, įskaitant grupę rašytojų, bet poetas Kim Chi Ha tebėra kalėjime. Rašytojai už groty ir Malajų salyne, Taivane bei kituose Tolimųjų Rytų kraštuose.

Rašytojų dalia sunki ir Afrikoje. 14 Pietų Afrikos rašytojų yra vyriausybės „uždraustųjų“ sąrašas — jiems uždrausta užsiminti literatūra ir jų negalima

DVIEJŲ POETŲ SUSITIKIMAS

Vaičiulaitis atkuria Milašį

VIKTORIJA SKRUPSKELYTĖ

O. V. Milašius, SEPTYNIOS VIE-
NATVĖS. Vertė Antanas Vaičiulaitis.
Išleido Lietuviškos knygos klubas 1979
m. Chicagoje. Viršelis: V. O. Virkau.
Spausdino „Draugo“ spaustuvė, 4545
W. 63rd St., Chicago, IL 60629. Leidi-
nys su vertėjo pratarmė ir su Francis
de Miomandre straipsniu apie O.
V. Milašiaus kūrybą. Knygos užskan-
dai pridėti vertėjo parengti teksto pa-
aiškinimai bei Milašiaus gyvenimo ir
kūrybos reikšmingosios datos. Leidi-
nys 152 pol., iliustruotas, kaina —
4 dol., gaunamas „Drauge“.

Lietuvių Enciklopedijoje dr. J. Grinius pastebi, kad Milašiaus kūryba, perasta filosofinėmis ir mistinėmis temomis, racionalistiškai nusiteikusiame prancūzųose nebuvo populiari. 1) Ji vis dėlto patraukė svetimausių dėmesį, ir gerieji poeto kūriniai buvo iš-
versti į kitas kalbas, jų tarpe lie-
tuvų. Dr. J. Griniaus pastaba, tur-
būt taikyta prieškarinio metams,
nevisai tiksliai nupiešia šiandien-
inę Milašiaus situaciją, nes dė-
ka atkaklaus poeto draugu, jo le-
idėjo ir kitų jo kūrybą pami-
lusių darbo. Prancūzijoje susido-
mėjimas Milašium yra gerokai
užteljęs. Milašius dar nėra pa-
siekęs tokių klasikų rango kaip

Apolinaire ar Valéry, tačiau jo
poezijos gausiai įtraukiami į an-
tologijas, poetą nagrinėja aka-
demikai kritikai, jam taikydami
pačius naujausius literatūrinės
analizės metodus, jo renomé
rūpinasi žinomieji prancūzų po-
etai. Ištraukų, pastabų, kartais
ilgesnių Milašiaus poezijos api-
būdinimų esu pastebėjusi net
populiariuose žurnaluose, pvz.
madų. Lietuviai tačiau Mi-
lašiaus kūrybos tiesiogiai nepa-
pažįsta. Mes žinome, kad jis lie-
tuvis — poetas ir diplomatas.
Mes Milašį prisimename ir jo
vardą viešai minime, juo di-
džiuojamės, bet vis dėlto jo raš-
tų neskaityme. Tiesa, kai kurie
esame skaite ar girdėję jo poezi-
jos ar dramos ištraukų, tačiau
manau, kad tesurinkume sauje-
lę Milašiaus žodžių mėgėjų, spe-
cialistų, plačiau su jo raštais su-
sipažinusių. Ir tai nenuostabu.
Praėjus 80 metų nuo Milašiaus
pirmo rinkinio, 41 m. nuo jo
mirties, jo kūrybos vertimų lie-
tuvų šakiai turime labai nedaug:
Mačernio išverstą „Karalių Ka-
romamą“, Aiduose 1949 m. pa-
sirodžiusią ištrauką iš romano
L'Amoureuse Initiation, rodos

Oskaras V. Milašius Bronzine bustas. Skulptoriaus Leon Vogt, 1923 m.

vienu kitą Milašiaus straipsnių,
kiek eilėraščių periodikoj ir, ži-
noma, du stambius Vaičiulaitio
vertimus, 1937 m. misteriją Mi-
guel Maflara, perspausdintą su-
kaktuviniams 1977 metais, ir ei-
lėraščių rinkinį Poeziją. Iki šiol
ši 1931 metų knyga tebuvo vie-
nintelė, prancūziškai neskaityti-
ems prieinama Milašiaus lyri-
kos rinktinė. Ją tad pačiu laiku
pikartoją ir naujais eilėraščiais
papildė paskutinis A. Vaičiulai-
čio darbas, *Septynios vienatvės*,
kurios pateikia 23 kūrinius ir,
nežiūrint šios kuklios apimties,
mums žymiai plačiau atveria du-
ris į Milašiaus daugyveidę, nuo-
stabiai savitą, užburiančią ir iš-
liekančią poeziją.

Pavadinimas *Septynios vienatvės* gal kiek klaidina, nes čia su-
telkta ne to pat vardo — *Les
Sept Solitudes* — rinkinio lyri-
ka, bet labai skirtingi, įvairių
laikotarpių kūriniai, pradedant
pirmaisiais, įprastinės faktūros
eilėraščiais ir baigiant paskuti-
nio, 1923 — 37 metų laikotar-
pio psalmėmis, kuriose atsiskle-
dė Milašiaus mistinis bei meta-
fizinis polėkis, nusistojęs jo poezi-
jos prozoje forma. Nors rinkinys
nedidelis, jis yra reprezentacinis
— pūvis per svarbiuosius Mi-
lašiaus kūrybos klotus, nušvie-
čiantis poeto ilgą kelią, jį vedusį
nuo romantikų bei simbolistų
poveikyje sukurtų eilėraščių iki
mistinės įžvalgos aukštumų, nuo
nūfūrij, Milašiaus sielą dažnai
laužiusių nevilčių ir netikrumo
emocijų iki Milašium — pranašui
ir regotojui — būdingo susitel-
kimo, pasitikėjimo, gilios dvasinės
ramybės. Eilėraščių Vaičiulaitis
parenka labai gerai, atsižvelgda-
mas į kelių kriterijų — ir skaity-
toją ir į Milašiaus poezijos ypa-
tumus. *Septynios vienatvės* pa-
teikia tai, kas įdomu lietuviams,

tai, kas Milašiui būdinga, tai, kas
jo lyrikoje ypatingai vertinga.
Tiesa, kitas vertėjas gal būtų su-
stojęs ties kitais kūriniais. Man,
pavyzdžiui, būtų įdomu skaityti
lietuviškai tą išskirtinio grožio,
Milašiaus sielos gelmę atverian-
čią „Ryto Zvaigždės psalmę“.
Kitas poetas mėgėjas ar mėgėja
gal pasiges hipnotišku kadenci-
ju „Dans un pays d'enfance“ ar
neįprastu, sardonisku tonu ba-
ladės „Une rose pour“. Tačiau
visumoje, užsimojęs sudaryti re-
prezentacinę rinktinę, atrankos
problema Vaičiulaitis išsprendė
puikiai ir mums pateikė tai, kas
ir Milašiaus specialistų yra pri-
pažinta stipriausiais ir būdin-
giausiais jo eilėraščiais.

Pirmuoju kūriniu *Septynios
vienatvės* eina prozos gabale-
lis, ištrauka iš Milašiaus 1919
metų paskaitos — „Lietuva“,
kuris lietuvių skaitytoją turėtų su-
dominti savo šiltais, prisiminimų
ir meilės magika nuspalvintais,
tai svajingais, tai realistinio kolo-
nito Lietuvos vaizdais. „Lietuva“
turėtų ne vieną paskatinti lietu-
viškumo žymių paieškoti ir ki-
tuose rinkinio skyreliuose. „Lie-
tuvą“ seka Milašiaus jaunystės
eilėraščiai, kiek sentimentalūs,
kintančių ritmų posmeliai, at-
kuriantys poeto jausmų kužde-
nių, įlietą į sakinius, kurie įdomiai
suderina ir sulydo dėsningumą ir
laisvą eiliavimą, įprastinius ir vi-
siškai naujus rimus bei ritmus.
Šias formas variacijas Vaičiulai-
tis atrodo sąmoningai išlaiko, ir
todėl mes pakartotinai stabtelim
tai ties naujais, tai ties mums fa-
miliariai skambančiais žodžių de-
riniais. Su *Simfonijomis* praside-
da Milašiaus brandumo laiko-
tarpis. Jose poetas dar daugiau
pasuka į laisvą eiliavimą, į sub-
tilias, sudėtingų bangavimų fra-
zes; jis slysta nuo autobiografi-

nių elementų į apibendrintas ar
net kosmines temas. Čia Mi-
lašius jau stovi ant mistinės medi-
tacijos slenksčio. Gal atsižvelgęs
į tai, kad Milašius *Simfonijas*
ypač vertino, Vaičiulaitis mums
išverčia penkis šio rinkinio ei-
lėraščius — visą *Simfonijų* cik-
lą. *Septynių vienatvių*, gal net
visos Milašiaus lyrikos viršūnė
sudaro *Adramandoni* ir *Lemue-
lio išpažinties* eilėraščiai (du *Le-
muelio išpažinties* kūrinius Vai-
čiulaitis talpina *Adramandoni*
skyrelyje). Šiuose eilėraščiuose,
pavyzdžiui „Dirvonuos“, „Talita
Kumi“, ypač „Pažinimo gies-
mėje“, pro Vaičiulaitio stropiai
išaustą lietuviškų žodžių tinklą
mums prasimuša Milašiaus re-
gėjimų suformuota refleksija, jo
minties vidinė būtinybė, kartais
jausmo energija, eilutes pripil-
danti poezijos šviesio. Rinkinį
užsklendžia ištrauka iš *Laisko
Storgeri*. *Laiskas Storgeri* aprašo
Milašiaus 1914 metų mistinį
pergyvenimą — viziją, kuri atra-
kino poeto dvasios ir tuo pačiu
jo poetinių išgyvenimų gelmę.
Vaičiulaitis parinkta ištrauka
neilga, bet ji skaitytojui padeda
suprasti kai kuriuos Milašiaus
ypač hermetiškus įvaizdžius ir
pajusti jo metafizinę — misti-
nės įžvalgos šaknis.

Lietuviškai *Septynių vienat-
vių* tekstą išlukšteni nėra leng-
va, nes Milašius, sudėtingas ir
užsidaręs poetas, čia į mus taip
pat kalba nuotropomis, atitrauk-
tomis nuo to natūralaus kon-
teksto, kurį sudaro visą vieno ku-
rio laikotarpio lyriką jungianti
rinktinė. Eilėraščiai, parašyti tuo
pačiu laikotarpiu, vienas greta
kito duodami, paprastai vienas
kitą paremia, išryškina, į pavir-
šių iškelia potekstę pasislėpu-
sias užuominas. Vaičiulaitio rin-
tinė, selektyvi ir mums atsklei-
džianti visos, ne vieno kurio pe-
riodo Milašiaus lyrikos aukštū-
mas, mus pastato ties labai sun-
kiu uždaviniu — įsigilinti į Mi-
lašiaus be galo greitai kitusią ir
todėl nevieningą, nuoseklia, bet
mums tik šykščiomis atkalomais
atsivierančią poeziją tarsi vienu
šuoiliu; ją suprasti ir pamilti, pa-
siskaityti tik vieną, kitą pavyz-
dį, ne visus tos pačios krypties kū-
rinius. Skaitytojui, tiesa, tik tam,
kuris pasiryžęs *Septynių vienat-
vių* knygą peržiūrėti nuo pra-
džios iki galo, talkina vertėjo stro-
piai sudaryta kritinė aparatūra.
Rinktinės pradžioje randame
vertėjo įvadą ir Milašiaus drau-
gų, turbūt pirmojo Milašiaus ly-
riką pamilusio ir ją tinkamai
įvertinusio Francis de Mioman-
dre trumpoką, bet itin toli įžel-
giančią apybraižą. Knygos pabaig-
goje Vaičiulaitis, Milašiaus kū-
rybos specialistas ir matyt ilgas
metus sekęs lietuvių ir prancū-
zų kalba parašytas Milašiaus
studijas, mums paberia pluoštą la-
bai naudingų pastabų, citatų,
komentarų bei paaiškinimų ir,
pasiremdamas ne vien savo pa-
ties įžvalga, bet ir kitų Mi-
lašiaus specialistų — jų tarpe po-
etą ypač atidžiai išstudijavusio
Jean Bellemin-Noël nuomonėmis,
išriša ne vieną *Septynių vie-
natvių* mįslę. *Septynios vienatvės*
galima laikyti pakopa, iš kurios
jau galime pažvelgti į Milašiaus
kūrybą.

Vaičiulaitį priskirčiau prie tu
vertėjų, kurie ypač stengiasi ne-
pažeisti lietuvių kalbos ir kartu
nenutolti nuo originalo. Jis ver-

(Nukelta į 2 psl.)

Antanas Vaičiulaitis, Oskaro V. Milašiaus kūrybos vertėjas lietuvių kalbon. Nuotr. V. Maželis

net cituoti. Komiteto pranešimas
taip pat mini kalinamus rašyto-
jus Libijoje, Maroke ir Tunizijo-
je.

Savo pranešimą Kalinamų ra-
šytojų komiteto pirmininkas už-
baigia viltingai, pabrėždamas,
kad vis daugiau PEN centrų įsi-

jungia į Komiteto veiklą ir sten-
giasi visokiais būdais padėti savo
nelaisviems kolegoms. Egzilių
PEN centras šiuo metu daro žy-
gių į kalinamų rašytojų bei
publicistų sąrašą įtraukti Vytau-
tą Skuodį ir Algirdą Statkevi-
čų.

Vaičiulaitis atkuria Milašų

(Atkelta iš 1 psl.)

čia tiksliai, prancūziškai tekstą interpretuoja teisingai, pastebi prancūzų kalbos niuansus, aiškiai nujaučia užslėptas poeto minties vagas, įtikinamai išverčia Milašiaus poeziją labai gausius dviprasmius ar daugiaprasmius žodžius. Aš pastebėjau tik keletą atvejų, kur gal įsibrauna kiek netikslumo ar vertėjo parinkta formulė nevisiškai save pateisina. Pavyzdžiui, "Nihumim" trečiojo dalyje (68 psl.) iškreinta labai svarbi eilutė: "qui cherche bien ne trouve rien ici; 2) "Pažinimo giesmėje" tavo rankų linijų vingiai, turbūt korektoriui neapsižiūrėjus, tampa "savo rankos linijų" vingiais (97 psl.). Tos pačios giesmės pabaigoje veiksmažodį se divide 3) Vaičiulaitis verčia žodžiu šnekučiuojasi: "žvilgsnis lapuos šnekučiuojasi (100 psl.), aš gi būčiau linkusi tiksliau sekti originalą ir versti: žvilgsnis skyla, dalinasi, išsisklaido, ir panašiai. Juk forma se divide tiksliausiai yra kilusi iš žodžio diviser — dalinti. Kažin ar "Nemigos" pirmasis žodis je dis 4) vertinas būtuvo laiku — aš tariau (58 psl.). Mano nuomone, poeto mintį lengviau suprastume, jei vertėjas išlaikytų originalo gramatinės formos paralelę ir je dis, prancūziškai tai reiškia ir aš tariau ir aš tariau, derintu su je pense maždaug šitaip: tariau aš: mano Motina. Mačiau apie tave, o Name. "Rugsėjo simfonijoje" būtų galima tiksliau išversti veiksmažodžių laikus ir tuo būdu kiek paryškinti kūrinio struktūrą, kuri bent dalinai atremta į veiksmažodžių gramatinės formas. "Nihumim" poemoje, verčiant eilutę "que je ne les puisse contempler sans qu'une colombe s'en échappe!" 5) aš siūlyčiau neatsiakyti geidžiamosios nuosakos (puisse) ir, jei įmanoma, nepasitenkinti emocijas tik dalinai perteikiant, tiesioginės nuosakos forma: aš gėriuosi (67 psl.).

Vaičiulaitis yra ne tik atidus, bet ir kuklus vertėjas ta prasme, kad jis savęs nedemonstruoja, stropiai paieško lietuviškų originalo atitikmenų, retai ji laisvai atkuria. Ir prieškariniuose ir vėlesniuose Vaičiulaičio vertimuose randame nedaug vaizduotės įsikimavimų, tų drąsių fantazijos šuolių, kurie dėmesį patraukia T. Venclovos gražiai atkurtuose Milašiaus eilėraščiuose. Vaičiulaičio *Septynios vienatvės* rodo daugiau atsargumo, dėmesio originalo raidei, respekto Milašiaus minties vingiams. Ten, kur Vaičiulaitis įneša svarbių semantinių ar sintaksės pakeitimų, jis atrodo, paklūsta lietuvių kalbos specifikai, dažnai įsisiūbavusio ritmo krypčiai, kiek mažiau savo vaizduotės traukai bei imperatyvams. Šis metodas visai pateisinamas, nes jis pripažįsta Milašiaus kūrybos originalumą bei jos nepakartojamą pobūdį; jis vis dėlto negali tobulai perteikti jos poetiškumo. Mano nuomone, lietuviškame vertime susiūbavę panaudotų poetinių priemonių skalė pavyzdžiui "Pažinimo giesmėje", kur vertėjas stengiasi ne tiek atkurti išpūdingas formas paraleles, bet tekstą verst tiksliai (94 psl.). Lietuviškoje versijoje mažiau Milašiaus pamėgtų, mintį pažadinančių sintaksės bei retorikos staigmenų. Milašius, didelis prancūzų kalbos meistras, nevengė prieštarauti nusistojusiai poetinei kalbai ir tuo būdu, nutildamas nuo įprastinės sintaksės bei retorikos, sukūrė posmų, kur jaučiame poetą skverbiantį į dar niekada žodžiais neišsirtą gelmę. Geriausiai pavykę Vaičiulaičio vertimai yra turbūt tie, kur poetiškumas atsiremia į konkrečius įvaizdžius. Juos Vaičiulaitis puikiai permašto, sukuria išpūdingų, įsimenančių detalių, kaip, pavyzdžiui ta Milašiaus — Vaičiulaičio "diligė

lė gauruota ir iš troškulio juoda" (73 psl.) ar tas "kristaliniš paukštis, kurs meilia gerklaitė pipisi-se-nam, mieguistam vaikystės jazmine" (74 psl.), ar vaikystės prisiminimai, poetui turintys "to mielo kvapo staltiesės šaltos, auksinės duonos/ir seno lango, praviro birželio bitėms!" (58 psl.) *Septynios vienatvės* gausu puikiai išverstų, sudėtingų posmelių. Štai "Rugsėjo simfonijos" žvilgsnis atgal:

Juk tenai dar gaudos vėjų sūkūriai
Pro gražią, liūdinčią griuvėsių
žolę,
Juk ten samanė bitė renka medų
vasaros kaitroj?

Ir jei praskirtum gluosnio,
drebančio, nupukusio našlai-
čio plaukus,
Išvystčiau tokį skaidrų, tokį tyrą
vandeny paviršių —
Taip skaidrų ir taip tyrą, tartum
Tolimoji,
Graziam apyrcio sapne regėtai

Juk dar šiltadaržyje, vaivorinėmis
senų gėdinių spalvomis
nuaukštame,
Tikriausiai bus išlikęs kaktusas
nykštukas ir anas silpnutis figū
medis,
Kadaise iš kažkokio laimės krašto
atsiradęs,
O merdintios saulaužolės kvapnis
dar vis svaigina popietės tualet!

Vaikystės krašte ir ūksminga
sentėvių buveinė!
Kupli, susnūdus liepa, taip oriai
dūžėjusi nuo bičių.
Ar tu laiminga, kaip kadaise?
O auksio gelėmis skambėjęs
balse,
Ar vis užbūręs sergsti kauburių
sėslčius

Užmigusios gražuolės sutuoktu-
vėms... (45 psl.)

ir "Nemigos" naktų sukurtos pra-
teities akimirkos:

O gražios dienų skaidrios dienos!
kai kalva žydėjo
Ir kai auksiniame kaitros sraute
didieji plūšančiųjų avilų
Vargonai gojo snaudulio
dievams,
Ir kai dailių, tamsokų skruostų
debesėlis
Širdies savos gailystą vėsių liejo
Ant dūstančių kviečių ir trok-
šančio almens, ir mano seseries

Vertimas negali pavaduoti ori-
ginalo. Tai paties Vaičiulaičio
žodžiai įveda į Miguel Mañara.
Septynios vienatvės lietuviui skal-
tytojui pravers duris į Milašiaus
poeziją, bet jų galutinai neatida-
ryst — tik daliniai parodydys, ko-
dėl Milašius laikomas vienu di-
džiųjų prancūzų poetų. Suminė-
siu keletą Milašiaus poezijos ypa-
tumų, kurie neišvengiamai nu-
dyla lietuviškame vertime. Gal
tai padės skaitytojui priartėti prie
prancūziško originalo, kiek akty-
viau su vertėju kolaboruoti, vaiz-
duote atkurti tai, ko neįmanoma
jausti į lietuvišką *Septynių vie-*

griuvėsių rožės! (59 psl.)

Milašiaus poezijoje yra labai
svarbus muzikinis aspektas, nes jis
čia eina ne patrauklia puošmena,
bet dažnai yra pajuntamas kaip
poeto sąmonės atitikmuo. Mila-
šiaus eilėraščiai vystosi lygiomis,
talpiomis frazėmis, balsės ir prie-
balsiai subėga į vienetus, kurie
dėsniniai sėka vienas kitą, tarsi
pakartoja poeto mąstymo eigą,
sukuria didelio susitelkimo įspū-
dį. Jo teksto centre paprastai sto-
vi poeto aš, tie kūždantys, dau-
giaspalviai tonai, kurie į save su-
traukia, suima eilutėje išsibars-
čiusius elementus, mus įtato į va-
nykštukas ir anas silpnutis figū
medis, priariame poeto minčiai — gi-
dime poeto gyvą kalbą. Milašiaus
balso moduliacijos yra užbūru-
sios ne viena prancūzų. Jo ben-
draamžis Paul Valéry netgi tei-
gė, kad Milašiaus lyrikoje girdi-
mas balsas, gilus, nesibaigiantis,
prirakinantis, yra svarbus jo
magikos elementas. "Niekad ne-
su matęs teksto, kuris stovėtų
taip arti būties" — si *proche de*
l'être 6) teksto, kuris taip to-
bulai įkūnytų poeto minties, jo
būvimo virpėjimas, stebėjosi Paul
Valéry. *Septynios vienatvės*
Milašiaus balsas kiek nudyta,
nes dėl lietuvių kalbos foneti-
nės ir morfologinės struktūros
ypatymų neįmanoma atkurti ori-
ginalo garsinio audinio. Pavyz-
džiui, lietuvis vertėjas negali pa-
sivaduoti prancūzų, bet ne lie-
tuvių kalboje ir literatūroje įsi-
lietūsinusi švelniąja, netariamąja
balse "e", jis negali atkartoti dės-
ningos prancūzų kalbos silabinės
struktūros ar išlaikyti jai būdin-
gus kirčių derinius. Tad Mila-
šiaus muziką Vaičiulaitis neiš-
vengiamai keitė: lietuviškame
vertime ji yra staigesnė, kietesnė,

Oskaras V. Milašius pirmasis Lietuvos nepriklausomybės metais, kai buvo Lietuvos atstovas Prancūzijoje.

kirčiai kartais nutraukia poeto
minties bangavimus, kiek nu-
blunka meditacijos koloritas,
mažiau jaučiamas mistinis bei
sakralinis Milašiaus kūrybos
charakteris. Vienu atveju į eilė-
raščių įsibrauna netinkamas, fami-
liarškas "Brolau, mes sveiksim
erdves" (67 psl.).

Mano nuomone, Vaičiulaitis
kiek per toli nukrypsta į sintak-
sę, kuri ypatingai išryškina žo-
džių loginius ryšius. Milašiaus
sintaksė pasiduoda ir yra apspren-
džiama poeto emocijos, ne pro-
to. Ji yra labai natūrali, kartais
paremta regėjimui ar meditaci-
jai būdinga dinamika. Palygin-
dama "La Confessio de Lamu-
el" pirmąją eilutę: "quand je me-
sure ce chemin parcouru, moi,
vers sous le plancher" 7) su lietu-
viškąja "Lemuelio išpažinties"
pradžią: "nubėgtą kelią išmata-
vęs, aš, kirvarpa" po grindim"...

(103 psl.) ar "Rugsėjo simfoni-
jos" originalo "voici / le mur sans
crucifix at la table et le livre /
fermé" 8) su lietuviškuoju origi-
nalo ekvivalentu: "štai / be kry-
žiaus siena, stalas ir knyga už-
vožta" (47 psl.) ir pėjusime, kad
lietuviškoje versijoje, sintaksė ne-
tiek atkartoja natūralią regėjimo
ar prisiminimo eigą. Čia prie žo-
džių prisideda savokinio galvo-
jimo. Keičiant sintaksę bei žo-
džių tvarką, Milašiaus poezija
taip pat praranda aiškumą, nes
dažnai išnyksta žodžių bei for-
mų paralelės, ne visada saki-
nio centre atsistoja svarbieji įvaiz-
džiai. Vaičiulaičio Milašių mes
kartais sutinkame klausimu: ka-
gi poetas nori pasakyti? kiek
mažiau intuityviai, kląsą ar regė-
jimą. Lietuviškame vertime žo-
džiai turi mažiau galios sugesti-
juoti, pavyzdžiui ten, kur Vai-
čiulaitis ieško spalvingumo ar

tikslumo ir parenka žodžius, ku-
rių semantinis laukas yra siau-
resnis nei Milašiaus originale.
Štai, blankus, bet daugiaprasmis
išsireikšimas *il y a Septynios*
vienatvėse tampa veiksmažo-
džiu slypi ("beprotybės slypi
žvilgsnyje/rasos... 74 psl.): ne-
apspręstos prasmės žodis *sont*, pa-
vyzdžiui eilutėje "Mere, les sour-
ces voilées su Mouvement sont en
un lieu obscur"...9) — spalvingu
veiksmažodžiu alma: "šaltiniai
alma tamsiomis užgintomis vie-
tomis" (68 psl.). Tai, paradoksi-
škai, kūrinių nepoetinė, nes
Vaičiulaičio parinkti žodžiai turi
mažiau paslaptingumo, to ele-
mentaraus būtinumo bei rimties,
kurie grindžia Milašiaus eilėraš-
čių mistinę bei metafizinę dimen-
siją. Atskirai dar norėčiau pa-
minėti žodžių vienetus, sulydy-
tus prielinksniu "de". Šie viene-
tai dažnai yra daugiaprasmiai,
atviri, būdingi ir prancūzų kal-
bai ir Milašiaus lyrikai. Mila-
šius jais pasivaduoja tam, kad
sugestijuotų daiktų paslaptingus,
sakralinius, protu nesuvokiamus,
už realaus pasaulio ribos atsive-
riantčius ryšius. Vaičiulaitis, šiuos
junginius vėsdamas, jiems duo-
da konkretumo bei tikslumo; kar-
tais jo versija yra net aiškesnė,
bet tuo pačiu kasdieniškesnė,
įprastinė. Pavyzdžiui galime duo-
ti Vaičiulaičio tendenciją, kartais,
tiesa, visiškai pateisinamą, prie-
linksniu "de" sulydytus vienetus
versti vietininko linksniu. Taip
"une herbe de ville" 10) pasikei-
čia į "mieste" išaugusią žolę
(79 psl.); "ce blé de soleils" 11)-
į "kvietei saulėje" (110 psl.). Vai-
čiulaičio įvaizdžius mes lengvai
suprantame, bet tuo pačiu mes
nesame linkę spėlioti, kas slypi
už poeto žodžių. Panašiai yra su
šiu, prielinksniu "de" surištu
daiktavardžių ekvivalentais: de-
besų balsai (107 psl.), prancū-
ziškoje versijoje — "nuage de
voix" 12) "šurpi našta" (87
psl.) — "ballot de terre" 13);
"kerštinė saulė" (52 psl.) —
"soleil du chatiment" 14) Kiek-
vienas šių Vaičiulaičio vertimų
yra tikslus. Tačiau pastebime,
kad prancūziškoji versija turi
daugiau paslaptingumo, dides-
nį mistinių, neįprastų niuansų
krūvį.

Kodėl prancūzai visada prisi-
mena, kad savo kilmę Milašius
buvo lietuvis? Ar jie jaučia, kad
Milašius skiriasi nuo kitų jo
laikotarpio lyrikų? Ar jie tik
mums atiduoda tam tikrą, mažą
duoklę? Klausantis diskusijų apie
Milašių, man dažnai kyla min-
tis, kad prancūzų sąmonėje Mi-
lašiaus poezija ir jo lietuvišku-
mas yra neišskiriamai susieti.
Tai yra todėl, kad Milašiaus kū-
ryboje dažnai sutampa du po-
linkiai, dvi tendencijos — poeto
užmojis įžiūrėti tai, kas slypi už
įprastinių mūsų pasaulio daik-
tų bei reiškinių, ir jo polinkis
mistifikasias savo poetinės įval-
gos gelmes išreikšti namų, toli-
mo krašto, vaikystės dienų mo-
tyvais, kurie prancūzams ir pri-
mena Milašiaus lietuvišką kilmę.
Tad prancūzai sieja Milašiaus
lietuviškumą ir jo minties misti-
nę bei metafizinę kryptį. Lietuviš-
kaitytojas Milašiaus lietuvišku-
mą turbūt supras kita prasme. Jo
"Lietuva" mus nukreips į tikro-
vėje regėtas — Milašiaus vaiz-
duotėje išlikusias — Lietuvos pei-
zažų detales. Milašių skaityda-
mi, mes stabtelėsime ties mums
pažįstamais lietuvių poezijos mo-
tyvais — ties medaus, bičių,
diligės įvaizdžiais. Manau, kad
Milašius mums neatrodo per-
dėm lietuviškas, tačiau, kiek at-
džiau pasidairę, jo simfonijose ir
kituose kūriniuose, atrasime ta-
kelių, mūsų mintį grąžinančių
į lietuvių literatūrą kur Milašius
savaip atsiliepia Mačeniui, Nyka-
Niliūnui ir kai kurie kiti mūsų
poetai.

ISNASOS

1. Jonas Grinius, "Milašius", *Lie-
tuvių enciklopedija*, T. XVII, 456 psl.
2. O. V. de Miloz, *Oeuvres complètes*
II, Poésie, Paris, Editions André
Silvire, T. I, 107 psl.
3. *Ibid.*, 151 psl.
4. *Ibid.*, 96 psl.
5. *Ibid.*, 106 psl.
6. Paul Valéry, citata palmta iz
Jacques Buge, *Connaissez-vous? Mi-
loz*, Paris, Editions André Silvire,
1979, 33 psl.
7. O. V. de L. Miloz, op. cit., 153
psl.
8. *Ibid.*, 84 psl.
9. *Ibid.*, 106 psl.
10. *Ibid.*, 123-124 psl.
11. *Ibid.*, 162 psl.
12. *Ibid.*, 158 psl.
13. *Ibid.*, 137 psl.
14. *Ibid.*, 89 psl.

Adomas Galdikas beveik veltui

Šiaip ar taip žmonės yra igim-
ti diplomatai. Išitinkau Los An-
geles Lietuvių dienos metu (VI.
21 — 22). Šalia įvairių atrakci-
jų, čia buvo atidaryta ir A. Galdi-
ko pomirtinių darbų paroda. Dažnas
lankytojas, užklaustas, kodėl ne-
nusisiperkas bent vieną mūsų
garsaus dailininko paveikslą,
atsakė: "Mielai pirkičiau, bet ne-
turiu kur pakabinti: visos sienos už-
griautos men-
nu".

Is dalies tai tiesa. Žmonės ap-
sikrovę įvairia menine lietuvių
išraiška. Bet, reikia įsidėmėti,
kad retas paveikslas ar rankdar-
bis, dabar puošias sienas, gali pri-
lygti A. Galdiko originalui.

Los Angeles parapijos mokyk-
los kambarėje įstatyti spalvų
meistro darbai (įvairaus dydžio
bei žanro) buvo nežmoniškai pi-
gūs. Kainos sukosi apie 600 ar
300 dolerių. Keli mažesni buvo
parduoti net už 150 ar 100 dol.
Taigi beveik veltui.

Paveikslus į šią parodą iš Put-
namo atvežė seselė Margarita. Jai
talkino Chicago visomeni-
ninkė M. Remienė. Abi moterys
prieš akis turėjo kilnų tikslą —
parduoti visus žymaus dailininko
kūrinius ir tuo sutelkti reikiama-
s lėšas vienuolyno darbams.

Ekspoziciją apžiūrėjau ir per
atidarymą, ir sekančią dieną. Da-
lis paveikslų buvo parduota: ma-
tyti iš žvaigždžių. Bet dar daug
kabėjo be jų. Kai simpatingoji
M. Remienė mandagiai pasiūlė ir
man įsigyti vieną iš tų likusių

— kad ir tą abstraktą, prie kurio
sukaliojauosi keliolika minučių,
atsakiau taip pat su diplomatiš-
ku saktumu: "Gaila, kad šiuo
metu neturiu atliekamo dolerio".
"Tai paimkite išmokėjimui", su-
blaivia ramybe pasakė M. Remie-
nė.

Pajutau, kad esu įkliuvęs —
apžavęs mane lieknioji čekagietė

ir išsiūlys išmokėtinai 600 dolerių
Galdiką. O kur ji kabinsiu, jei
lig šiol neišsigijau pakenčiamos
rezidencijos, nuomoju palėpę su
jau gatavais paveikslais ir pa-
puošalais ant sienų. Tuo metu
kažkoks ponulis užkalbino M. Re-
mienę. Buvo puiki proga nusi-
imti. Taip ir padariau.

Juokas juokais, bet A. Galdiko
kūrinių globėjos ir parodos ren-
gėjos — Los Angeles Gražinos
vardo tunto ar būrio vyr. skau-

Adomas Galdikas

Abstraktas (aliejus)

O. V. Milašius

Portretas pieštuku. Dailininkas A. Biliš, 1980 m.

tės — vertingai pasidarbavo. M.
Remienė per atidarymą tarsi
įžangos žodį, išryškindama dai-
lininko kūrybos reikšmę. Gi apie
A. Galdiką ir jo žmonos glau-
džius ryšius su Putnamo vienuo-
lėmis pakalbėjo seselė Margari-
ta, šiltai, vaizdingai. Ten daili-
ninkas gyveno ir tapė. Buvo labai
prisirišęs prie savo kūrinių, sky-
rėsi su jais saudožiai, tarsi su sa-
vo vaikais.

Tą vakarą žiūrovai svarstė: kokią
Galdiko darbą būtų vertiau įsi-
gyti: abstraktą ar realų vaizdą?
Taip sakant, koks bus branges-
nis ateityje? Tai didelis galvosū-
kis. Mat, parodoje buvo trejopas
Galdikas: grynai abstraktus, pa-
siau abstraktus ir realiai impresio-
nistiškas. Žiūrovuose susidarė

tvirta nuomonė, kad pravartu
pirkti tik realistiškai nutapytus
vaizdus, ypač tuos su lietuvišku
gamtovaizdžiu. Tokių buvo keli.
Ir jie bemaž tapo losangelie-
čių nuosavybėmis.

Man regis, koks Galdikas be-
būtų, atsajus, ar realus, su savo
užburiančią spalvų muziką, ne-
abejotinai jis bus brangus ir tes-
komas ateityje.

Gaila, kad tik per vienintelę
parapijos Lietuvių dieną vyko
šitokio lygio paroda. Taip pat
gaila, kad paveikslų išdėstymas
ant sienų buvo ne itin tvaikin-
gas. Buvo galima jausti, kad pa-
roda sumesta, kaip dažnai mi-
nuose pasitaiko, skubant, sku-
bant... Aš iš savo pusės galiausiai
kad per šį kartą taip ir neišgi-
jau ano mįslingo abstrakto, kurį
siūlė M. Remienė. Vėliau kažkas
ji nupirko.

Pr. V.

D. Medskytė

Koncertas (lino raizymas)

Muzika iš Lietuvos

Smuikininkas M. Elmanas, kažkada paklaustas, ką jis manęs apie jaunąją koncertantų generaciją, juokais pareiškė, kad jį nei ypa pasiekusi aukšto lygio vidutinė muzika — „high level of mediocrity“.

Ši paradoksalų žymaus virtuozo pasakojimas priminiau aną dieną, bevertydamas plūstą stambesnių muzikos kūrinių, išleistų Lietuvoje per pastarąjį dešimtmetį. Iš tikrųjų, čia darbai akademiškai išmoksintų kompozitorių, laisvai vartojančių tradicinę bei naujesnę komponavimo techniką. Ir nerastumei juose nė kiek diletantizmo, kurio neretai aptikdavome mūsų kompozitorių veikaluose. Žodžiu, aukštos kokybės profesionalumo pavyzdžiai. Tačiau kažko dar trūksta. Tas „kažkas“ būtų daugelis įvairių dalykų: minties testinumas, „šampū“ perteklius, stiliaus problemos ir t.t. Suvedus viską į vieną žodį, sakytum: „skonio“ stoka.

Paimkime Stasio Vainiūno „Sonatą — Fantaziją“, parašytą fortepionui ir išleistą 1978 m.

Veiklos introdukcija sudomina. Nijūri muzikos nuotaika, migloti harmonijoj paslėgti gailūs atgailų motyvai savaip žada įdomią kompozicijos raidą. Deja, kūrinio pagrindinė dalis (ekspozicija) ir jos seka gerokai apvilia: muzikinės temos be sielos ir inspiracijos, o jų vystymas šabloniškas, neatitinkamas. Itin erzina naujū, neva virtuoziški intarpai — liepti liepteliai muzikos temoms susieti.

Logiškas muzikos testinumo išlaikymas yra didelis galvosūkis. Kad kompozicija plauktų sklandžiai, turtum spontaniškai išsiliejusi, yra iš tiesų nelengva kompozitoriui užduotis (tai liudija net ir Beethoveno darbų eskizai). Turėjo sunkumų šioje srityje ir Eduardas Balsys, šiandien vienas iš liaudies muzikų Lietuvoje.

Skaičiau ir nagrinėjau Eduardo Balsio smarkaus užmojo kompoziciją — „Dramatinės freskos“ smuikui, fortepionui ir simfoniniam orkestrui (1969). Pradžia efektinga, trankaus ir braviško ritmo. Tolydžio betgi kompozitorius pasimetė savo dramatiškame įkanyje: muzika pra-

A. KUCIONAS

randa kryptį, ir vietoj judėjimo gauname tik bruzdėjimą, tiktai blaškymąsi. Pametęs tikslą, Balsys be seiko paskleidžia devyklas galybes priedainių, savotiškų muzikos intensifikatorių. (Čia ir yra tas „gero skonio“ trūkumas) ir ko čia nerasti: konservatyviai pavartota dodekafonija, aiškus bet tiksliai riedančių sveikų tonų gamų, pasėjai bitonalinių (pus-tonio santykių) akordų ir t.t. (Tegul atleis man skaitytojas, kad neišvengiau techniškos terminologijos. Dėl aiškumo duosiu pavyzdį iš kitos meno srities. Va, turū po ranka vieno mūsų rašytojo novelių rinkinį. Fabulos kaip fabulos, bet kiek daug čia madingos graižylės, kiek imantų metaforų! Ir nežinau žmogus, kas autorius būta svarbiau: apskrymai ar savo rafinuoto išprusinimo demonstracija. Ir čia be ne bus skonio reikalas?..)

Balsys, kaip sakiau, yra pirmaujančias Lietuvoje kompozitorius. Jo beletas „Eglė“ ir ypač kantata „Neliestieji“ mlyno gaublio“ turėjo plataus atgarsio ir už Lietuvos ribų. Rupū, raiklaus ritmo „Dramatinių freskų“ kompozicija taip pat yra reikšmingas, neeilinis muzikos kūrinys (madingas pranašesnis lyriniose epizoduose) ir sveikintinas įnašas mūsų muzikos literatūrai. Tačiau... „gaspadorius“ sakytų: puiki buvo karieta ir geri arkliai, o vis dėlto eita pėsčiomis...

Julius Juzeliūnas ne eina, o slinkite slenka. Nuosekliai, geros apdailos ir tikslios instrumentacijos „Poema-Pasakalią“ kažkaip neįstengia pakilti. Yra joje momentų, pavyzdžiui variacija, kurioje obojus, palydimas virpančių smuikų (tremolo), pasiklinda tiesiog užburiančiai gražia lietuviška gaida, tačiau tai tik akimirka. Pasigendi išradin-gumo, ypač ritmikoje, o kai kur darosi atkaru dėl pertekliaus trafaretinių frazių ir dėl bendymo „sumodernizuoti“ iš esmės kuklaus stiliaus simfoninį veikalą.

Mėginimai integruoti savo muzikos kūrybą lietuviškas naujybes bus tapę bene savotiška mada Lietuvos kompozitorių

tarpe. Ji turbūt atsirado pėgarsėjusio „mlydžio“ metu, kai griežta meno cenzūra atleido „vadelės“. (Idomus fenomenas: vakari-nių kūrėjų pasaulyje kompozitoriai jaučia muzikos kritikų bei savos bendruomenės spaudimą būti šiuolaikiniais, „up to date“, o sovietų Rusijoje ir jos kolonijose patys kūrėjai nori būti moder-nūs, oficialiųjų organų didžiam nepasitenkinimui.) Antai, buvusi šikagietė Raminta Lampasytė pasakyė šiam reikalui nemažą (daugiau kaip 200 psl.) moksli-nį traktatą, kad gautų doktoratą Berlyno universitete. (Raminta Lampasytė — Dodekaphone Werke von Balsys, Juzeliūnas und der jungere Komponistengeneration Litauens: Dodekaphonie als integrierende Technik, 1977.)

Būtu sunku komentuoti, neturint po ranka daugumos naujausią kompozicijų, kurias Lampasytė turbūt iš rankraščių, nuykusi Lietuvos, kruopščiai išstudi-avo. Ir nederėtų man jos darbo kritikuoti. Tačiau, beskaitant skrupulingai analizė ir jos temos pagrindinę mintį apie dodekafonijos integraciją lietuviškon muzikon, kito klausimas: ar iš viso įmanomas yra sambūvis dodekafonijos ir senesnės technikos, kurios šaknys tebėra romantinėje muzikoje? Ar derintusi intelek-tuali, šakos mąstysenos dodeka-foninė sistema su emociine (im-presionistiškai — ekspresionistine) dabartinės lietuvių muzikos kal-ba? Ar naujybės nesutrikdo mu-zikos pusiausvyros, ar integruo-ti gabalai nėra svetimkūniai? Nežinau.

Galop, reziumuodama savo di-sertaciją, Lampasytė teigia, kad šiandieninių Lietuvos kompozito-rių pastangos įvykdo Čiurlionio ir Gruodžio išvaizduotąjį lietu-viškos muzikos idealą. Čia reikė-tų stipriai susaboti, nes juk kiek-viena muzikų kanta turi ir tu-rės savo stilių, savo idiomą ir sa-vaip bandys išspręsti mūsų mu-zikos identiteta. Tad gal šiuos muzikos kūrinius vadinkime tik eksperimentais ir daugiau nieko.

Gerai žinodami kūrėjo saly-gas sovietijoje, neįstebim, kad menininkas už kiekvieną drąses-nį, naujovišką eksperimentą tui atiduoti duklę savo „uradnin-kams“. Mačiau ir tos rūšies „kūrybos“ E. Balsio kantatą

Oskaras Vladislovas Milašius

LIETUVA

Tos žemės vardas — Lietuva — užvaldė mano protą ir jausmus. Aš trokštu jums atskleisti ją. Ateikit! Dvasioje nuvesiu jus į svečią kraštą, akanotą, glūdą, šnarantį...

Suvasnokime sparnais — aure, jau skrendame per šalį, kur kiekvienas daiktas turi blausią atminimų spalvą. Apgaubia mus vandens lelijų kvapas, plėkstančių miškų garai... Tai Lietuva, la Lituanie, Gedimino ir Jogailos žemė. Atsiveria mums susimąsčiusi šalis, kurios vėsi, dulsava padangė turi visą pirmąsias giminės gaivumą. Ji nepažįsta prabangos liūdno — subręsti.

Po septynių žiemos mėnesių letargo ji, nubudus, šoktelia nuo pavasario staigos grožybės, o rugsėjo vidury nauji atolai, netgi vasaros nedavę, juodvarnių kranksmais vėl skelbia ilgą žiemą.

Tada lietuviškųjų vasarų medaus kvapsnis užleidžia vietą rudeniniam dvelksmui, kuris yra lyg siela Lietuvos. — Saldrikštis kvapas, nelyginant išvirtusio karsinčiaus medžio, samana užkloto, ar griuvėsių po lietaus, kai vasara jau baigias.

Balzgana šviesa dūluoja klony, o šėma migla nugulus ant miškų, Tylų saulės veidą niaukia įkyrių mintių nykumas. Nors dar nesnigo, paplūksčiusio kelius ratus pakeičia rogės. Nuo upės smelkias per laukus linų markos tvaikai. Galop iškrinta lapkričio sniegai, o vakarais sarginiai šunes vėl užtraukia savo begalinę šneką su vilkais iš seno miško, skendinio rūkuos.

KAI JI ATEIS...

Kai ji ateis — bus pilkos, o gal žalios josios akys, Bus žalia, o gal pilka upė? Nauja bus valanda ir taip išsekus Toj ateityj senoj, kuriai jau niekas neberūpi, Kai viskas iškalbėta, pamatyta, išsvajota! Ir gaila, jeigu tu jau tai žinotum.

Tenai, lyg šiandien, stūgaus miesto vėjai, — Deja, taip esti visados, taip šiandien! Bus metų laiko kvapas — gal balandžio, ar rugsėjo, Ir bus dangus dirbtinis, upė — debesys nuskendė.

Žydra padangė bus, ar paūkavus, Ir žodžiai bus linksmi, ar gaudūs — pagal upą, Ir būsim į valias gyvenę ir prisimelavę, Kai ji ateis su savo akimis, lyg lietus upė.

Ten bus (nuobodžios šnekos ir juokai išgese) Sausa akimirka, bergždžia, senutė, — Tik tvinksnis amžinybės — nebyliosios sesės, — Visai, visai kaip ši minutė.

Prieš dešimt metų, vakar, šiandien, gal prabėgs dar mėnuo laiko, — Siaubingi žodžiai ir negyvos mintys, — juk vis viena! Tu gerk, miegok, numirki — šiaip ar taip gi reikia Ištrukti iš savęs kurią nors dieną.

BEŽDŽIŲ ŠOKIS

Kai tau irzliai liurlens ir kai, pridusęs, strykčios smulki muzikėlė, Kai pliaups ir pliaups lietus drumzlių, Tu šok, strakėki, mano siela, katarink tu sena beždžionė, Nudriškę, pasalėnas seni, gyvuly romantiškas, gaudus.

Tuščiam rudens sauleidžių dangui, nelyginant klaustuką, Tu savo uodegą nušiuosius išraičius prašmatniai, Nubraukti ašaras, galantiška, liūdna, juokinga beždžionė, Nuo meilų mirusių niežuota, ir bedantė nuo dienų, pražuvusių seniai.

Dainušką, dar dainušką, — tą, kuri tabako dūmais trenktų, Raupsuotais priemiesčiais, rudens muge, spirgais, Kuri juokytų pusbadės mergės, — o nešvari, biauři, sulysus, Iš numario suskurdusi beždžione, grynas gyvuly su savo ilgesiais!

„Leninui Slove“ ir Algio Bra-zinsko „Brolių milžinų šaly“. Šie abu darbai dėl tuščiaidurės pa-tertikos, nublankintų frazių ir tie-siog stulbinančio banalumo bū-tų neverti pamėnėjimo, jeigu ne skaudu tiesa, kad toks talentingas kompozitorius, kaip „Dramatinių freskų“ autorius, yra priverstas nugrimsti teritorijon, kur gal net reikėtų muziką kitokiu vardu va-dinti.

Vytauto Montvilos „Sventinė poema“ simfoniniam orkestrui pirmą žvilgtelėjimu taip pat at-rodytų lyg būtų parašyta „pagal įsakymą“, tačiau taip nėra: nors ir lėkštoko turinio, ši poema vis dėlto turi stiprių momentų ir liu-dija jos autorių esant nuodindų, „nesuklastotą“ kūrėją.

Vytauto Barkausko „Poema fortepionui ir orkestrui“ (skaity-tojas turbūt pastebėjo, kad jie ten

pamėgę poemai), parašyta 1962 m., yra ir vėl ankstesnės bei vė-lesnės komponavimo technikos dirbtinė sanka, bet jo „Kont-rastinė muzika“, „Patetinė sona-ta“ ir „Legenda apie Čiurlionį“ skamba išties jau naujesne kal-ba. Tiesa, kai kur toji kalba man pasirodė itin dirbtinė, tartum už-simūštinai norinti būt naujoviš-ka, kitur vėl aptinki nemažą sko-linui, tačiau jokiū būdu negalė-tumei numeigti Barkausko kūry-binio talento. „Legenda apie Čiurlionį“, pavyzdžiui, žavi sa-vo lyrišku, giliu susimastymu; čia iš tikrųjų puiki fortepioninė kom-pozicija. (Klausimas: kodėl mūsų pianistų rečitaliuose turime klau-dyti vis tų pačių, dievaži, tik vi-dutinįskai atliekamų, Beethove-no, Chopino veikalų?)

Jeigu savo rašinyje čia apta-ryčiau, tiesą sakant, tik paviršuti-

niškai paminėjau muzikos veika-lus, vis dėlto turinčius ydų, tai pabaigai pasilikau kūrini, kurį tariu esant beveik meistrišką. Tu-riu mintyje Broniaus Kutavičiaus „Dzūkiską variaciją“. Smagus jausmas apima, bevar-tant šio veikalo lapus, nelyginant pasididžiavimas, kad, va, ir tu lie-tuvis, ir tu tarsi dalis šio didžio meno, kuriam širdis taip nuo-širdžiai atitaria.

„Dzūkiskos variacijos“ parašy-tos kameriniam orkestrui, solo vo lyrišku, giliu susimastymu; čia iš tikrųjų puiki fortepioninė kom-pozicija. (Klausimas: kodėl mūsų pianistų rečitaliuose turime klau-dyti vis tų pačių, dievaži, tik vi-dutinįskai atliekamų, Beethove-no, Chopino veikalų?)

Jeigu savo rašinyje čia apta-ryčiau, tiesą sakant, tik paviršuti-

Le poète Lithuanien Milosz
O. V. Milašiaus piešininis portretas ir atitinkamas parašas prancūzų spaudoje.

Dainušką, — gaila, pastarą! Lai būna užmaršties duslusis valsas, Numirėliams vagiškams šermerių giesmė, Lai būna muzika, kuri aidėtų tau: — sudie atsiminimams, meilei ir kvailystei... O čia vis pliaupia, gurguliuoja varganas lietus senam, sunkiam purve.

VISI NUMIRĖLIAI GIRTI...

Visi numirėliai girti nuo purvino ir seno Lietaus ant Lofoteny rąshanų kapų. Toli atolydis, lyg laikrodžio, tikseno Giliai iš Lofoteny varganų karstų.

Pavasariui juodam išrausis ten sklytų, Varnai nusipenėjo šaltu žmogaus kūnu. Vėjeliumi bedūžganant kūdikio balsu, Numirėliams ramu miegoti Lofotenuos.

Greičiausia niekad neregėsiu Lofoteny, Nei tų kapinių, nei marių balzganų, Bet vis jaučiu lyg meilę savyje rusenant Tam žemės užkampui dėl jo visų vargų.

Klajūnai ir savižudiai, toli toli ten Iš Lofoteny svetimųjų kapinių, — Tas vardas klausą nerimu švelniu palyti, — Sakyt man: ar miegat? Miegat iš tiesų?

Puikūs tu vyne sidabrinę mano taurę, Galėtumei pasekti man ką nors smagiau, Istorią žavesnę — bent ne tokią naurią, Nelįsk su savo Lofotenis man daugiau.

Jauku čia būti. Židiny tyliai šiušena Liūdniausiojo šių metų mėnesio balsai. Ak, tie numirėliai, net ir iš Lofoteny, — Numirėliai vis gyvesni nekaip ašai.

(Antano Vaičiuliaičio vertimai iš Lietuviškos knygos klubo išleistos O. V. Milašiaus poezijos rinktinės „Septynios vienuotės“).

lydžio įsijungia vis daugiau ir daugiau instrumentų, muzika tirštėja, originalią dainos gaidą čia aiškiau, čia slėpingiau vari-juojant. Kap liaudies sutartinės natos kartais sulipę it bičių spie-čius, o kitur (aleatorikoje) atro-dano nustoje slinkties, tartum pa-kibę ore. Aukščiausioje kulmina-cijoje (tokatos stilijue) vėl iš-girstame „avo liaudies dainą, šį kartą choro dainuojama, harmo-nizuotą. (Manau, Kutavičius čia bus suklydęs, kad ne pats savaip suharmonizavo tą dzūkų melo-diją, bet panaudojo šiek tiek sla-višką skambančią Čiurlionio harmonizaciją.) Choriui pabai-gus, orkestras praretėja, nutyla, muzika kažkur nuaidi, tarytum gaidų užribin, kur jau nebėr gar-sų, o tik dvelkia lietuviška jos dvasia.

Europos lietuvių grafika Chicagoj

DONALD J. ANDERSON*)

Trečioji šio sezono "Galerijos" paroda (744 N. Wells St., Chicago, IL 60610) pirmą kartą išstatė europietiškos grafikos darbus, sukurtus 11 lietuvių dailininkų, kurių visi, su dviem išimtim, gyvena Lietuvoje: Rimas Gibavičius, E. Juchnevičius, N. Kalinauskas, A. Každailis, V. Lagauskas, Z. Mikšys, Morkūnas, Pranas Gailelis, Petras Repšys, Birutė Stančkaitė, Algirdas Steponavičius.

Juoda, balta — tai pagrindinė tema, jungianti nepaprastai įvairius ofortus, estampus, lino raizinius, litografijas, apimančius tiek dailininkų gimtųjų miestų klasikinę įtaką, tiek šiandieninius išpūdžius, atspindinčius dabartinę visuomenę ir daugybę jos misijų. Tiems, kuriems rūpi menas, teatras, drama, bei architektūra, labai patiks Zibunto Mikšio švelnūs ofortai, jų subtilūs niuansai, primenantys teatrinį gyvenimą. Jo adoptuoto Paryžiaus pastatų fasadai skatina žiūrovą mąstyti apie žmonių lūkesčius, kombinacijas, kurias jis mato už kiekvieno lango. Jo vartojami senoviniai ir dabartiniai komentarai, perduoti savo gimtąja kalba bei kitomis, liudija jo susidomėjimą romanizmo kalbomis. Jo 14 kūrinių, išstatyti pirmą kartą galerijos parodoje JAV, pasižymi dydžio kuklumu, bet sukuria dideles vizijas visiems rimties parodos lankytojams.

Švelni, tradicinė architektūra, gražiai, detalai atvaizduota, tampa amžinu fonu sunkiom, emocionalioms gyvenimo dramoms, kurias Stančkaitė perduoda: jaunimo, augančių šeimų su grupavimais, kurių nariai gal pirmą kartą mato saulėlydžio bei saulėtekio įtaką kiekvieno žmogaus gyvenime. Daug kam žinomi, mėgiami Vilniaus pastatai paverčia fonus ir istorines, architektūrinės, emociškas iliustracijas.

Juodai, baltai nupieštos pasakos, nuogos figūros, slobinai, piratų laivai, TV kabinetai, erdvės laivai — tai keli Juchnevičiaus intriguojantys ženklai ir simboliai, jo komentaras šiandieninio gyvenimo tme, kurie atsilankys mūsų planetoje metų slinktyje. Jo vartojama balta erdvė niekad nėra neigatyvi, tik gimsta legendinės formos mūsų šimtmečiui.

Každailis žodį ART (DAIJE) inkorporuoja į savo pavarde taip, kaip senoviška audinio įjungia į formas, primenančias TV ekraną. Geltonai, raudoni, mėlyni dryžiai susikryžiuoja, tampa kitomis spalvomis bei formomis intensyviame žavume, kuriame betgi jis išlaiko kontrolę ir elegantišką rūpestį linijų spalvoms, supindamas praities ir dabarties abstrakčias idėjas. Pagrindinės spalvos ne taip akivaizdžiai matyti šio spalvų meistro kūryboje, tačiau, jo supratimas visų spalvų santykių, jų susipynimų — tai muzika akims.

Lagauskas, matyt, išsirenka mėgiamiausius Vilniaus kalvų viršūnes dėl to, kad savaip matyti miesto vaizdus su puikiai detalizuotais bokštais ir kita paminklų architektūra; jo dailus miesto nupiešimas kuria intensyvių jausmų žavesį, galintį su kelti tėvynės ilgesį net tiem, kurie niekad nematė šio reikšmingo miesto. Simtai mažyčių ir rūpestingai išgraviruotų linijų už-

pildo jo didžiulius ofortus, kuriuose plačiai išsilies debesis, slėnių, bei medžių formos, primenančios simfoninių kūrinių tonus.

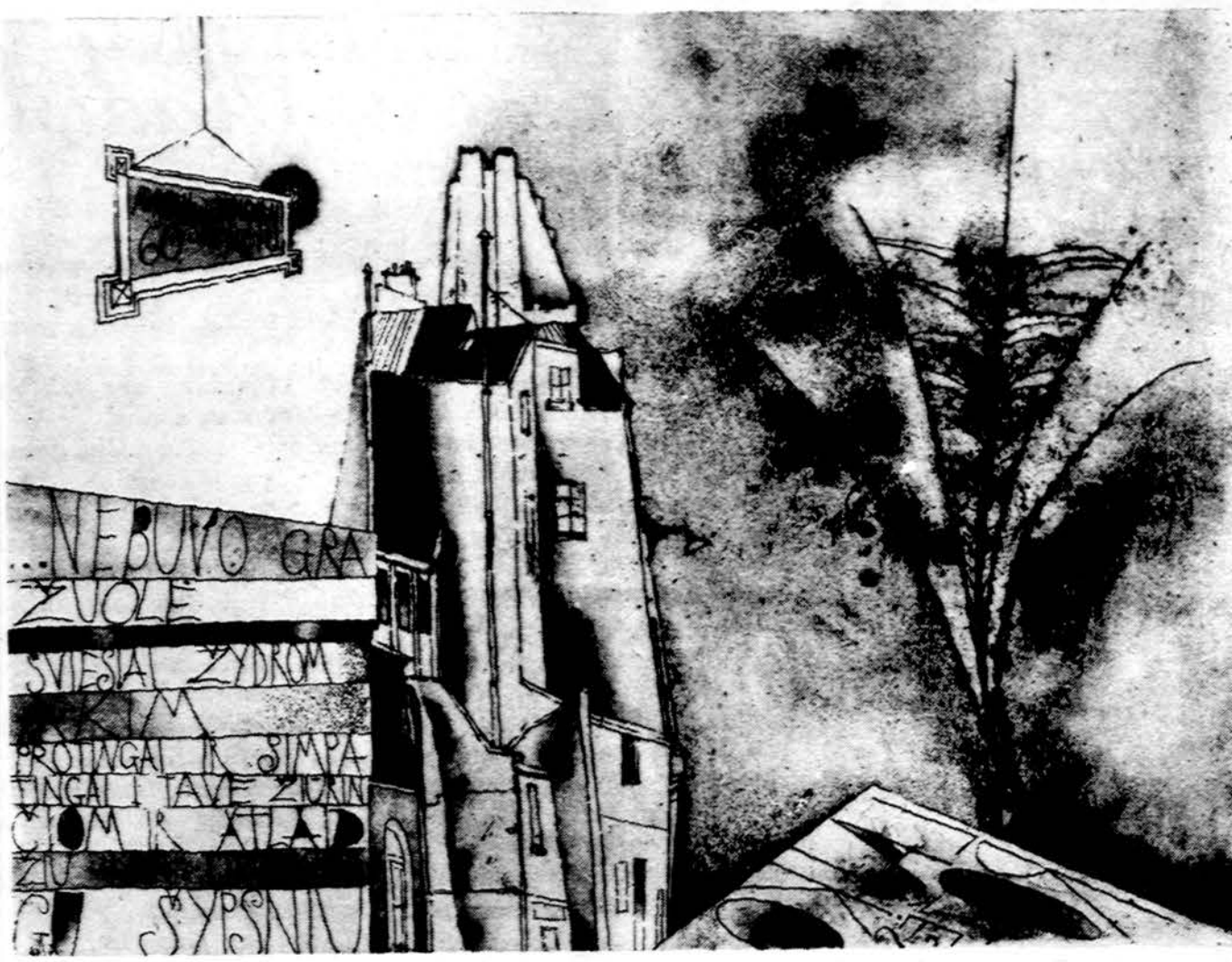
Imantriai sukurtos formos, atspausdintos su dideliu įgudimu, talentu ir skoniu, verčia stebėtoją atidžiai išsižūrėti į Morkūno darbus, kurie sukuria beveik abstrakčias kompozicijas variacijose, vaizduojant "Ryto", "Vidurdienio", ir "Vakaro" vaizdus Vilniuje.

Didieji Repšio ofortai žadina kiekvieno jaunystės atsiminimus, nežiūrint iš kokio miesto ar šalies stebėtojas bebūtų. Šiuo atveju, jis kruopščiai vaizduoja savo brangius atsiminimus, bei vaikystės malonumus: čiūžimas ant ledo su prikabinom prie rato rogutėm, kas, matyti, yra tradicija daugelyje jo tėvynės vietovių. "Klausiui nešėjai" — tai dar vienas patrauklus šio menininko kūrybos pavyzdys, kuris rodo jo genialų sugebėjimą sugrąžinti jaunystės džiaugsmus, kurių niekad negali pamiršti.

Repšio darbai, kaip ir kitų dailininkų dabartinėje parodoje, buvo parūpinti gebančio tai padaryti kolekcionieriaus Karolio Avižienio, kurio geras skonis ir ištikimybė gimtajam kraštui sudarė progą daugeliui čekiečių pamatyti pirmą kartą aukšto lygio darbus, kuriuos dabartinis metu Lietuvos menininkų, išlaikančių tradicijas ir galimybes asmeniškai kūrybai net ir tada, kai tokia veikla ne visuomet yra lengva ar laukiama.

"Galerijos" štabui, direktoriui ir kolekcionieriui buvo nelaukiamas toks entuziastingas atsiliepimas tų žmonių, kurie neturi jokio ryšio su Lietuva, o džiaugiasi tik dailės darbais, kurie čia išstatyti. Reikia tikėtis, jog visuomenės atsiliepimai paskatins kolekcionierių parodyti savo kolekciją ir kitose mūsų šalies vietovėse, kad žinotų ir įvertintų Lietuvos įrašą moderniajai grafikai ir tie, kurie neturi jokios galimybės patirti, kas kuriamame tame krašte. Žmonės, pažįstantys Lietuvos situaciją, žino, kokie sunkumai ten truko kiekvieno kūrėjo išsiskyrimą. Tie, kurie apie tai nėra girdėję, be abejojimo, stebėsis bent aukšto rodomo grafikos lygiu.

Vietos trūkumas neleisdžia man detalai išvardinti kiekvieną tų dailininkų, kurie su juodu rašalu ir baltu popieriu kuria naujas ir dėmesį patraukiančias idėjas, kurių formos akiai kartu pažįstamos ir šviežios. Galerijos direktorius, Algimantas Kezys, praneša, jog lankytojų skaičius, jų susidomėjimas, parduotų darbų kiekis skatina ir toliau įgyvendinti šios unikalią galerijos

Zibuntas Mikšys

Laisko rožės (ofortas)

Nauji leidiniai

• **PASTOGĖ, Nr. 1.** Lietuvos poezijos rinkinys, 56 psl. Redakcijos vedamajame, be kita ko, sakoma: "PASTOGĖ" skiriama tiems, kurie nori laisvą kurti. Ką reiškia būti laisvu? Kas yra laisvė? Nėra absoliučios laisvės — paskubės atsakyti ortodoksas. Filosofas pareikalaus tikslaus apibrėžimo. Tačiau būti laisvu — tai tokia pat natūrali žmogaus būseną kaip ir kvėpuoti. Ir smaugiamam nerūpi teoriniai samprotavimai, jis nori vieno — giliai įkvėpti, kvėpuoti. Ką reiškia — būti laisvu kūryboje? Tai reiškia LEISTI SAU DAI NUOTI. Tai reiškia laisvą eilėraščių, nesirūpinant, kaip pasakys redaktorius, o taip, kaip dainuoja paukštis, kuris neduoduoti negali. Būti laisvu meno žmogui — tai ne tik mesti iššūkį išorinei cenzūrai, bet visų svarbiausia nugalėti savyje klastiną, gausią menininko prieštą — vidinį cenzorų, daugeliui mūsų jau įdiegtą, kontroliuojantį kū-

idėją — išstatyti meno kūrinius, kurie, mano nuomone, išsiskirti savo kokybe bet kokiame krašte. Galerijos direktorius mane informuoja apie būsimas parodas, kurių datos jau nustatytos: rugs. 22 — rugs. 26, Algimantas Kezys — "Medžių" nuotraukos; rugs. 29 — spal. 18, Uosis Juodvalkis — "Brown University" spalvotos nuotraukos; spal. 21 — lapkr. 14, Audrius Plioplys — "Literary and Philosophic Renderings"; lapkr. 21 — gruodž. 20 — Raimundas Lapšys — "Creations in Crystal".

rinio gimimą dar pasamoneje".

Nemažai žurnalo puslapių skirta 1975 metais okupanto sunaikintam Mindaugui Tamoniui ir jo kūrybai. Spausdinamas pluoštas eilėraščių Mykolo Šilaičio ir Vincento Rimšos beletristinė apybraiža. Pati didžioji numerio dalis atiduota Oskarui Milašui: rašoma apie jį, nepaigalieta ir jo paties raštų vertimu. Numeris užsklendžiamas replika rašytojui Romualdui Granauskui, "Duonos valgytojais" autoriui.

• **PASTOGĖ, Nr. 2.** Žurnalo antrasis numeris 48 psl., pavairintas užsklandiniais piešiniais ir nuotraukomis. Vedamajame, atkreipiant dėmesį į visur Lietuvoje praktikuojamą melą arba tik pusiau tiesą, sakoma: "Nėgi nėra kito kelio? Kas, galų gale, gali uždrausti parašyti tokį eilėraščių, lyg tuo metu pasaulyje būtų — tu ir eilėraščių. Kas jį spausdins? Ką daryti skulptoriui arba kompozitoriui, nošiam kurti tik tai, ką liepia sąžinė? Ką daryti, kad būtum išgirstas, kad būtum kaip kūrėjas. PASTOGĖS tikslas ir yra sukurti precedentą, tai yra įrodyti, ir parodyti, kad galimas ir kitas kelias, bent atskiru atveju".

Antrosios "Pastogės" puslapiuose spausdinamas Liudo Stankevičiaus, Daukantas ir mes; Algio Rudaminos, Juozo Šliavo (1930 — 1979) ir kitų eilėraščių; Antano Uvainio novelė "Ten anapus miškai"; Algio Galinio antroji dalis studijinio demiso Oskaro Milašiaus kūrybai; iš oficialios spaudos perspausdinamas su palankiais komentarais rusų kalbininko Vladimiro Toporovo straipsnis, liečiantis baltų kalbotyrą; tiesiogine A. K. patirtimi vaizduojama tragiška būklė lietuviškųjų sričių, priskirtų Gudijai.

• **MOTERIS, 1980 m. gegužės — birželio mėn., Nr. 3.** Lietuvių moterų žurnalas. Leidžia Kanados Lietuvių katalikų moterų draugija. Redaguoja Nora Kulpavičienė. Administruoja Bronė Pabedinskienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada. Metinė prenumerata — 8 dol., garbės prenumerata — 12 dol.

Apie lietuvių motiną rašo S. Vilkauskas. Duodamas puslapis Zentos Tenisonaitės eilėraščių. P. Gaucys žvelgia į jėgas, valdančias pasaulį. Balė Vaivorytė spausdina puikų apybraižą

"Karkvabaliai". Aušra Gilytė-Karkienė supažindina su Kanados moterimis rašytojomis ir jų charakteriais. Antroji numerio beletristinė apybraiža — Avos Saudargienės "Skarelė".

Aki patraukia ir įprastiniai žurnalo skyriai: Knygos, Moterys pasaulyje, Sveikata, Madų ir grožio pasaulis, Seimininkų kampeilis. Žurnalas iliustruotas dailininkų darbais ir šiaip nuotraukomis.

• **TECHNIKOS ŽODIS, 1980 m., Nr. 2.** Lietuvių inžinierių ir architektų žurnalas. Vyr. redaktorius — V. Jautokas, 5859 S. Whipple St., Chicago, IL 60629. Tech. redaktorius — J. Slabokas. Administruoja A. Brazdžiūnas, 7980 W. 127 St., Palos Park, IL 60464. Metinė prenumerata — 6 dol., studentams — 2 dol.

Puslapiuose: Vėjo energijos išvystymas; Naujojiška pavardų dežė; Techninė apžvalga; Lietuvių technikinė literatūra; Pažinkime vienas kitą; Iš inžinierių ir architektų veiklos. Žurnalas gausiai iliustruotas.

• **LAIVAS, 1980 m. liepos — rugpjūčio mėn., Nr. 4.** Religinio ir tautinio gyvenimo dvimėseninis žurnalas. Leidžia Marijonų vienuolija. Redaguoja kun. J. Vaškas, MIC. Redakcijos ir administracijos adresas: 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata JAV ir Kanadoje — 4 dol., kitur — 5 dol.

Siame numeryje: Mylėsi Viešpatį savo Dievą (J. Vaškas); Laimės beiškant (kun. J. Prunskis); Gyvenimo duona (V. Rimšelis, MIC); Pašnekesys su Viešpačiu (Aug. Tjūnėlis); Mėdos apasaltavimo intencija. Beatifikacijos bylos žinios; Šių dienų Abraomai (St. Zilys); Kova su buteliu (A. Nockūnas, MIC); Iš religinio gyvenimo. Žurnalas iliustruotas.

• **MOSŲ VYTIŠ, 1980 m. pavasaris.** Skautiškos minties jaunimo ir vadovų žurnalas. Leidžia Akademinių skautų sąjūdis. Redaguoja Juozas Toliusis, 7220 S. California, Ave., Chicago, IL 60629. Administruoja Alfredas Kleinaitis, 11044 W. 94 Place, Willow Springs, IL 60480. Prenumerata JAV ir Kanadoje — 6 dol., kitur — 3 dol.

Žurnalo vedamuoju raginama palikti kultūrinį pėdsaką. Bronius Kvilytis prisimena prof. Steponą Kolupailą, mirusį prieš 16 metų. Prisiminimų pluoštą apie savo "Tėvuką" Kolupailą pažėria Evelina Masiokienė. Spausdinama taipgi, ketvertas gabalų "Iš Kolupailos pasakojimų". Duo dami du puslapiai naujų Marijos Stankuvienės-Saulaitės eilėraščių. Rašoma apie mūsų tautos

Fabijonui Neveravičiui 80 metų

Europoje — Anglijoje pasilikusiam mūsų rašytojui Fabijonui Neveravičiui š.m. liepos mėn. 19 d. suėjo 80 metų. Nei savo darbais, nei savo amžiaus sukaktimis F. Neveravičius nemėgė garintis, nei sprautis į pirmąsias eiles, tad ir pastaroji rašytojo sukaktis praėina beveik neigirdomis. Ilgesnis ta proga Bronio Railos rašinys liepos 14 d. buvo atspausdintas "Europos Lietuwyje". Daug kam galėjo susidaryti išpūdis, jog rašytojas laikėsi atokiai nuo viso išeivijos šurmulio ir nuo rašto žmonių bruzdesio. Tačiau toli gražu taip nebuvo. Nuo literatūros ir nuo visuomeninio, net politinio — rezistencinio gyvenimo jis nebuvo atšokęs.

Ir jo visos knygos savo šaknis yra gliai įleidusios į realųjį, istorinį gyvenimo srautą, į pilnakraujų žmonių kančias ir džiaugsmus. Štai tų veiklų sąrašas: 1935 metais romanas "Dienos ir naktys"; netrukus du tomai istorinio romano, vaizduojančio Lietuvos Lenkijos padalinimų laikus — "Blaškomos liepsnos"; o 1931 metų sukilimą užgriebia dviejų tomų romanas "Eriškėčiai"; novelės žanre turime dvi knygas "Palaimintas juokas" ir "Dienovidžio sutemos"; Vilniaus teatre buvo pastatyta Neveravičiaus pjesė "Priešai"; o kur dar gausūs ir įvairūs radijo vaidinimai ir montažai, taipgi rankraščiai Lietuvoj likę ir greičiausiai žuvę romanas "Gulbių sala" — Barboros Radvilaitės ir Zygmanto Augusto tema. Taigi didelis originalios kūrybos derlius.

Negalima pamiršti ir Fab. Neveravičiaus tikrai puikių vertimų. Lietuvių kalbon iš lenkų, rusų ir anglų kalbų jo yra išversta išskirtinės vertės veikalų: W. S. Rey-monto "Kaimiečiai", S. Žeromskio "Nuodėmės istorija", L. Tolstojaus "Anna Karenina", Walla-ce "Ben Huras", J. Kureko "Gri-

Fabijonas Neveravičius

pas siaučia Napravojo", G. Orwelio "Gyvylių farma".

Pokario metais buvo aktyviai įsijungęs į Bendrojo demokratinio pasipriešinimo sąjūdžio (BDPS) užsienio delegatūrą ir vėliau į Lietuvių rezistencinės santarvės (LRS) vadovybę Europoje. Šiuo savo visuomeninės-politinės veiklos laikotarpiu redagavo "Santarvės" žurnalą.

Savo žemaitiškai bajoriška kilmė sukurtyvininkas Fabijonas Neveravičius gražiai rikiuojasi į tautinę prasmę susipratusių mūsų bajorijos eiles. Ypač į rašytojų gretas, kuriose regime ir Zemaite, ir Lazdynų Pelėdą, ir Satrijos Ragana, o vėliau Jurgį Savickį ir Fabijoną Neveravičių. Tai vis tie savo laiko rašytojai, kuriuos kultūrinė ir literatūrinė aplinka formavo inteligentais jau nuo pat kūdikystės, kuriems nereikėjo, vaizdžiai kalbant, iš klumpių peršokti į "čeverkykus". Tai senų, bajoriškų, bet sudemokratėjusių, per kartų kartas jau inteligentų šeimų duoklė agimstancijai ir agimusiai Lietuvai.

k. bed.

MŪSŲ KALBA

Prieveiksmių skyryba

Prieveiksmis yra savarankiška kalbos dalis, einanti sakinyje dažniausiai vietos, laiko, būdo ir kitomis aplinkybėmis. Kartais kai kuriuos prieveiksnius laikėme taip pat įterpiniais, todėl išskyrėme kabeliais. Siekdami dėsiningo paprastumo bei vienodumo, toliau į prieveiksnius turėtume žiūrėti kaip į paprastą sakinio dalį ir jų kabeliais neskirti. Lietuvoje veikianti Lietuvių kalbos komisija siūlo:

Skirtingai nuo ankstesnės praktikos, tam tikri modalinė reikšmę turintys žodžiai bei konstrukcijos sakinyje įterpiniais nelaikomi ir neskiriami, pvz.: Nu-

kankinius, išskirtinai pabrėžiant arkiv. M. Reinį, pridėdant ir jo 1927 metų nuotrauką su Vilkauskio gimnazijos skautais. Įdomūs skyriai "Vadovų parašė" ir "Ivykiai ir pastabos". Žurnalas iliustruotas nuotraukomis.

• **VYTIS, 1980 m. birželio - liepos mėn.** Lietuvos Vyčių mėnesinis žurnalas. Redaguoja Loretta I. Stukas, 234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060. Administracijos adresas: Vytis, 2524 W. 45 St., Chicago, IL 60632. Metinė prenumerata — 8 dol.

Visi žurnalo puslapiai spausdinami anglų kalba. Rašoma apie Šiluvą, apie sovietinį Gulagą, apie Neringos stovyklavietę Vermonde, duodama plati vyčių šiaip lietuvių kultūrinės veiklos kronika.

vargis, o gal liga? Tikriausiai ir viena, ir kita. Tą žiedą veikiau-sia malūnininko žmona bus pametusi. Greičiausiai jis juokais tai sakė. Ir apskritai jis nė su vienu nekaltėjo. Paprastai jis ne-vėluoja į darbą. Karvė anaipol neprisileido svetimo žmogaus.

Taip pat neskiriami kabeliais ir tokios prieveiksminės konstrukcijos: Kai kurie autoriai iš viso nesuka galvos dėl formos. Iš principo aš nieko neturiu prieš. Tai mum, Petriuk, iš tiesų nebereiks jau dvaran eiti? Žmogus iš tikrųjų atrodo geras. Ir čia išgirdo - netolies iš tikro mažas vaikas klykia.

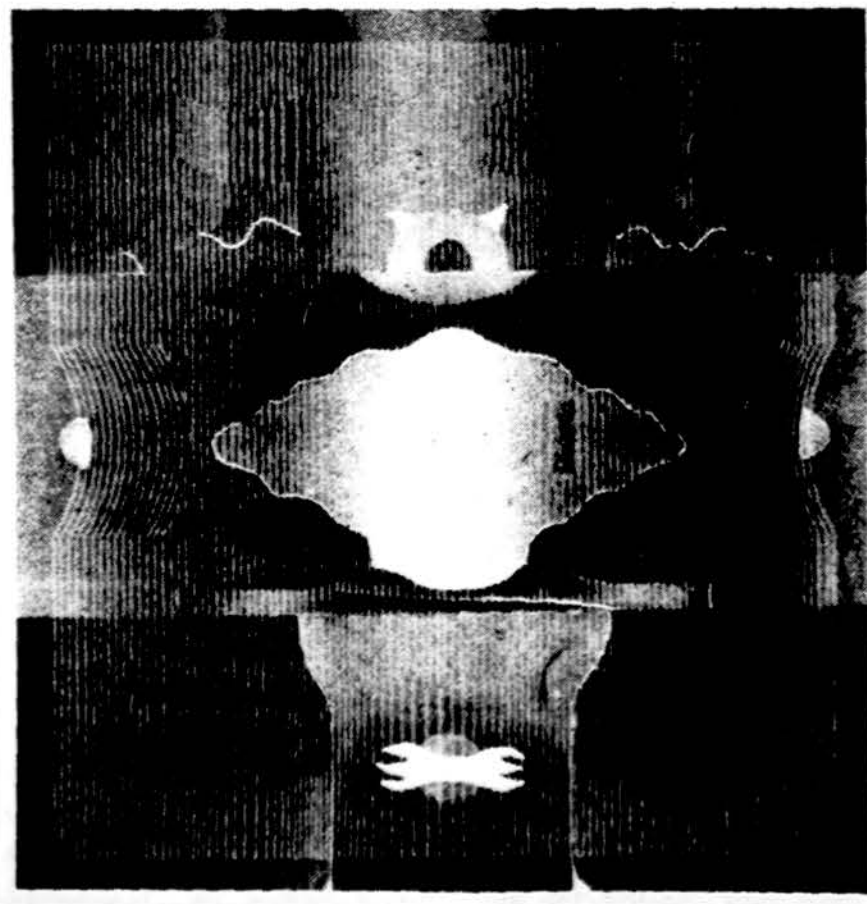
Neskiriami kabeliais laiko prieveiksmais einantys žodžiai bei žodžių junginiai: Pirmiausia mes pripjaustėm gero kumpio. Visų pirma turime daug ką pasakyti.

Taip pat kabeliais neskiriama veikiamoji dalyvio forma esą at-pasakojamojoje kalboje: Viršū-nės esą užė ir liemenys plakės. Šneka, esą priešui įkirtė.

Stasys Barzdukas

Ir kultūrinis priedas atostogaus

"Draugo" kultūrinio priedo redaktoriui Kazui Bradūniui išvykus atostogų, kelis šeštadienis dienraštis išeis be kultūrinio priedo. Jo nebūs visą rugpjūčio mėnesį. Pirmas poatostoginis "Draugo" kultūrinis priedas pasirodys rugsėjo 6 d.

A. Každailis

Naktinis VI

Donald J. Anderson yra Chicago laikraščio meno puslapio žinomas esėistas, kritikas. Apie šią lietuvių grafikos parodą jis paprašytas parašyti specialiai "Draugo" kultūriniam priedui. Lietuvių kalbon išverstas jo straipsnio tekstas čia ir spausdinamas.